

ԱՐՄԵՆԻԱ

ԱՐՄԵՆԻԱ
ԱՄՍԱԳԻՐ

ARMENIA

ԲՈՒՂԱՊԵՇՏ, 2023. համար 2
Budapest, 2023. 2. szám

Április 24-i koszorúzás az Duna parti örmény kőkeresztnél

Noha négy órákor még zivatar áztatta a Duna partot, április 24-én öt órára végre elállt az eső, sőt még a nap is előbújtt rövid időre a felhők közül. Már megszoktuk, hogy ez a nap más és más áprilisi időjárással lep meg

minket, mi mégis itt vagyunk minden évben a budapesti kőkeresztnél. Dr. Czárán István OÖÖ elnök, Avanesian Alex Belváros Lipótváros Örmény Önkormányzati elnök, Koranisz Laokratiz, görög nemzetiségi szószóló megemlékező beszédét valamint Fülöp Ákos örmény katolikus plébániai kormányzó közös imádságát követően az örmény szószólói kabinet képviselői, az Országos Örmény Önkormányzat és hivatalának vezetői, a magyarországi örmény kulturális intézmények és önkormányzatok megjelent vezetői, és a magyarországi örmény közösség tagjai helyezték el az emlékezés koszorúit. A koszorúzás után az Orlay utcai örmény katolikus templomban került sor a hagyományos szent misére.

Együttműködő partnereink:

Erdélyi Örmény Gyökerek
Kulturális Egyesület

2023.

ԱՐՄԵՆԻԱ

ARMENIA

Tartalom

- 2 **Április 24-i koszorúzás az Duna parti örmény kőkeresztnél**
- 3 **Elérhetőbb szülőföld**
- 4 **Túl a diplomácián, választáson innen...**
- 6 **Հայտարարություն «Արարատ-Արմենիա» մրցանակաբաշխության մասին**
- 6 **ARARAT- Örménységért Díj 2023**
- 7 **Letelepedési Családi Nap Újbudán**
- 8 **Az igazi Bagradjan 99 évig élt**
- 9 **Átadták megbízóleveleiket az új nagykövetek**
- 10 **Örmény Családi Piknik 2023**
- 11 **Arcah veszélyben**
- 12 **Örmény arcképek - Caspar Sarafian**
- 13 **GEGHARD Énekegyüttes**
- 14 **A Geghard kórus koncertje a Belvárosi Szent Mihály Templomban**
- 16 **A magyarországi örmény szósólót fogadták az Örmény Parlamentben**
- 17 **Magas színvonalú egészségügyi együttműködés a Jereváni orvosi Egyetemmel**
- 18 **Örményországban turistaként: Jereván**
- 22 **A Diaszpóra ügyek főbiztosánál járt Akopjan Nikogoszt**
- 23 **Hármas történeti kiállítás Pesterzsébeten**
- 24 **Világosító Szent Gergely Ünnepe**
- 25 **Örmény Gasztró**
- 27 **Ashot Bagdasaryan szoborkiállításai...**

ԱՐՄԵՆԻԱ

Պատասխանատու հրատարակիչ Հայ Մշակութային Հիմնադրամ`
HU ISSN 1786-5824

Գլխավոր խմբագիր Նիկոլոս Ակոպյան,
Խմբագրական կազմ` Շառլոտա Բշեկուց, Սոսի Սուսանյան,
Սեդա Քարամյան, Ալեքս Ավանեսիան, Մուրադյան Տաթևիկ,
Հայրապետյան Լալա, Դավիթ Մարտոն - Արոն, Արթին Դիրամերյան
Լուսանկարիչներ՝ Արմեն Ենգոյան, Գարր Վարդապետյան
Խմբագրության հասցեն՝ Բուդապեշտ 1025,
Պալատինոս շեն. 0036 1-950-53-21

e-mail: n.akopyan@yahoo.com, armenia@ormenyorszagos.hu

Լույս է տեսնում Հունգարիայի Հայ Ինքնավարության

հովանավորությամբ:

Այս օրացույցը az Országos Örmény Önkormányzat megbízásával jelenik meg

Felelős kiadó: Az Örmény Kultúráért Alapítvány

Főszerkesztő: Akopjan Nikogosz

szerkesztőségi tagok: Issekutz Sarolta, Sosi Susanyan, Avanesian Alex,
Seda Karamyan, Diramerján Artin, Dávid Márton-Aron, Muradyan Tatevik,
Hayrapetyan Lala

Fótok/képek Armen Yengoyan, Vardapetian Gábor, Kőfalvi Karen

Elérhetőbb szülőföld

Legutóbbi lapszámunk óta, nemhogy az uborkaszazon nem köszöntött be, nyár első hónapja sem megszokott papírformáját hozta. Diplomáciai értelemben legalábbis nem, hiszen több, mint egy évtized után, ismét van államközi kapcsolat Magyarország és Örményország között, így a tavasszal felgyorsult események eredményeképpen júniusban már mindkét új, és bizonyos értelemben Örmény- és Magyarország történetében is első nagykövete átadhatta megbízólevelét.

Ezzel teljesen új korszak veheti kezdetét mindkét országban. Hogy mit jelent gazdasági, kulturális és minden más szempontból a kapcsolat helyreállítása, azt a következő időszak kölcsönös lépései fogják meghatározni. Egy biztos: döntéshozók, politikusok, s különböző szakmai területek képviselői is látványos módon próbálják befogni vitorlaikba az új idők új szeleit, s behozni az eddigi elmaradásokat, s ennek közvetett haszonélvezői mégiscsak a két ország polgárai, illetve Magyarország örmény nemzetiségének tagjai lesznek, akik ez idáig anyaországi hivatalos kapcsolat nélkül, árva nemzetiségnek érezhették magukat.

A különleges geopolitikai helyzetről mi sem árulkodik jobban, mint az, hogy miközben az elmúlt bő évtizedben Örményország látványos fejlődésen ment keresztül, egyre inkább az EU felé orientálódik, lázasan folyik a mezőgazdaság modernizálása, ám a karabah-i térséggel kapcsolatos rendezés továbbra is kérdőjelek sokaságával zajlik.

Messze még, ha egyáltalán létezik megnyugtató megoldás. A kaukázusi térségben ráadásul Oroszország is fontos stratégiai partnerként tekint Örményországra, s ezt nagy mértékben aláhúzza a mintegy kétmillió oroszországi örmény diaszpóra.

Talán ezen a globális szemüvegen keresztül nézve csekély jelentőségűnek tűnhet a magyar örmény diplomáciai kapcsolatok helyreállítása, de nemzetiségünk szempontjából mégis óriási változás, melynek következtében elérhetőbb közelségbe kerül a szülőföld és az anyaország, miközben könnyebbé válik az utazás, hozzátartozók, rokonok, szeretteink látogatása és fogadása.

Nyári lapszámunk e folyamatok és változások jegyében készült, beszámolva azokról a történekekről, melyek az elmúlt hónapban meghatározták közösségünk hétköznapijait.

Diramerján Artin

Túl a diplomácián, választáson innen...

– Összegző Beszélgetés Akopjan Nikogossal az Országgyűlés Örmény Nemzetiségi szószólójával

Az év első felének leteltével összegző interjút készítettünk Akopjan Nikogossal, melyre a diplomáciai kapcsolat helyreállítását követő legelső örményországi hivatalos utazást követően került sor.

Arménia: Néhány hónappal ezelőtt még csak a kapcsolatok helyreállításának kibontakozó félben lévő esélyeiről beszélgettünk, azóta felgyorsultak az események.

Akopjan Nikogosz: Már a tavalyi év második felében érezhetővé vált, hogy mindkét fél, Magyarország és Örményország is nyitottá vált a kapcsolatok újraindítására. Ez persze nem egyik napról a másikra történt, hiszen sokakkal egyetemben több mint egy évtizede fáradoztunk azon, hogy újra legyen örmény nagykövet Budapesten és magyar nagykövet Jerevánban. Lépésről lépésre, a folyamatos, kitartó erőfeszítések, egyeztetések és a kezdeti nem túl kedvező légkör pozitív változásainak köszönhetően a munka végre meghozta a gyümölcsét. Így örömteli számunkra, hogy a kapcsolatok helyreállításáról megszületett döntést követően néhány hónappal Örményország és Magyarország kinevezte nagyköveteit néhány héttel ezelőtt. Örmény részről azaz Ashot Smbatyan került kinevezésre, aki jelenleg Grúziából látja el a nagyköveti feladatokat, hiszen ő Örményország Georgiai nagykövete is egyben. Vele hosszú idő óta kiváló kapcsolatunk alakult ki, amely közösen szervezett humanitárius és kulturális programokban öltött testet, tehát nem ismeretlen számunkra, és ő is, mondhatom barátunkként, folyamatosan figyelemmel kísérte a magyarországi örmény közösség életét. Örülünk, hogy olyan személy kapta a megbízatást, aki felkészült és képben van Magyaror-

szággal kapcsolatban.

Arménia: Hamar sor került az első hivatalos látogatásra, melyet nyomon követhettünk a szószóló közösségi oldalain is.

Akopjan Nikogosz: Szószólói tevékenységem fontos elemének tartom Magyarország és Örményország helyreállított kapcsolatának fejlesztését a legkülönbözőbb területeken, a tudomány, hagyományápolás, a civil, emberi kapcsolatok kialakítása és erősítése által. E célt szolgálta kabinetem júniusi látogatása is. Kezdeményezésemre sor került egy sor fontos találkozóra, így a Jereváni Orvosi Egyetem nemzetközi kapcsolatokért felelős rektor helyettesével történt tárgyalásra a Fejér Vármegyei Szent György Kórház Sportsebészeti Osztályának Vezetőjével, a szintén örmény származású Dr. Abkarovics Gézával, melynek eredményeként hosszú távú együttműködési megállapodás előkészítéséről állapodtak meg. Fontos találkozás zajlott le kabinetem tagjaival és a diaszpóra ügyekben illetékes legfelsőbb állami tisztviselővel Zareh Simanyan főbiztos úrral, melyen áttekintettük a magyarországi örmény közösség helyzetét, a közös munka kereteinek fejlesztési lehetőségeit. Hivatalos utazásunk kiemelkedő eredménye, hogy a Magyar Országgyűlés Örmény Nemzetiségi Szószólójaként dr. Czárán Istvánnal az OÖÖ elnökével és Diramerján Artinnal, általános elnökhelyettesével hivatalában fogadott minket Ruben Rubinyan, az Örmény Parlament elnökhelyettese. E tárgyalás során részletesen áttekintésre kerültek a két ország kapcsolatát meghatározó körülmények. Ruben Rubinyan teljes támogatásáról biztosította a kapcsolatok ápolásáról és az együttműködés fejlesztéséről felvázolt

terveimet, így felmerült a magyarországi örmény és az örményországi magyar második világháborús hadisírok ügye is, mely kétoldalú államközi szerződést igényel. Eltökélt szándékom mind e szerződés előkészítésében történő aktív részvétel, mind a hadisír gondozás mielőbbi tényleges megvalósulása.

Arménia: Az anyaországgal kapcsolatos teendők mellett azonban még több feladat vár a szószólóra a magyarországi örmény nemzetiség helyzetének alakításában is. Ezen a területen milyen prioritások jelennek meg, mik az aktuális, legfontosabb, nemzetiségünket érintő ügyek?

Akopjan Nikogosz: Magyarország és az anyaország kapcsolatának ezen felívelő szakasza rendkívül sokrétű tevékenységet igényel, s nem korlátozódik pusztán az érdekvédelemre illetve az érdekek érvényesítésére. Mandátumom alapján tagja vagyok a parlament nemzetiségi bizottságának, melynek ülésein határozottan képviselem a hazai örménység érdekeit, s javaslataimmal igyekszem a korábbi ciklus észrevehetően kevésbé aktív képviselőjével szemben érvényt szerezni a nemzetiségünk és nemzetiségek szempontjából fontos ügyeknek. Alapvető sikerünk, hogy kezdeményezéseimre megalakult az Interparlamentáris Unió tagozatán belül a Magyar-Örmény Baráti Csoport, mely márciustól, a kormányközi kapcsolatok megújulásával egy időben meg is kezdte az érdemi munkát. A bizottság megtárgyalta a nemzetiségekről szóló törvény, valamint a választási törvényről módosítására tett kormány előterjesztéseket is, melyekről sajnos meg kell állapítani, hogy a korábbi ciklus hiányosságai miatt egy új, nemzetiségi önkormányzatok alakulását szinte ellehetet-

lenítő szabályozás életbe lépése várható. E módosításnál benyújtott javaslataimat csak részben fogadta el az előterjesztő, ami a népszámlálás egy éves csúszásával együttesen azt eredményezte, hogy a 2024-es választás során inkább az objektív számok alapján kerül kiírásra a választás, a tényleges öngazgatási szükséglet, illetve a honosság és a kulturális aktivitás sajnos nem kap szerepet. Mindent megteszünk és remélem, hogy a téma ismételt felvetése kedvező változást fog hozni.

Arménia: A 2024-es költségvetés nemzetiségeket érintő előkészítése is kiemelten fontos feladata volta bizottságnak.

Akopjan Nikogosz: E kérdésben az előkészített kormány előterjesztés első változatában egyes alap támogatások változatlansága mellett főként intézményeink és beruházásaink területén komoly megszorításokkal és elvonásokkal szembesültünk. Amennyiben a költségvetés ebben a formában valósulna meg, akkor ez a jelen gazdasági körülmények között intézményeink esetében akár működésképtelenséghez is vezethet. Ezért a bizottságban olyan módosító javaslatot fogalmaztunk meg, mely elsősorban az intézmények esetében jelenthetne pénzügyi forrást. Ebből is látszik, hogy a szószólói feladatok rendkívül szerteágazóak és most a választások előtti időszakban különösen oda kell figyelniük érdekeink hatékony képviseletére és a nemzetiségekkel történő együttműködésre, hiszen a most módosításra kerülő törvények és rendelkezések, valamint a költségvetés alakulása hosszú távon meghatározza a nemzetiségek, így a hazai örménység kulturális és öngazgatási lehetőségeit.

Հայտարարություն «Արարատ-Արմենիա» մրցանակաբաշխության մասին

Հունգարիայի Հայ Ինքնավարությունը 8/2022. I.27 ժողովում որոշում է կայացրել «Արարատ-Արմենիա» ամենամյա մրցանակաբաշխության կարգը հաստատելու մասին, որով նախատեսվում է պարգևատրել Հունգարիայի հայերի շահերին, հասարակական կյանքին, մշակույթին, արվեստին կամ ազգային ավանդույթների ոլորտին, հայոց լեզվի պահպանմանն ու ազգային ինքնության զարգացմանը նպաստող գործունեությամբ աչքի ընկած անձանց և համայնքներին:

Յուրաքանչյուր տարի լավագույն աշխատանքների համար կարող է շնորհվել առավելագույնը երկու մրցանակ (նույնիսկ հետմահու) Հայաստանի Հանրապետության Անկախության տոնի առթիվ կազմակերպված միջոցառման ժամանակ:

Հունգարիայում ապրող յուրաքանչյուր հայ այս տարվա մրցանակաբաշխությանը մասնակցելու համար կարող է ՀՀԻ-ն ներկայացնել իր թեկնածուին մինչև 31.08.2023թ. - ն Բուդապեշտ, Մենմելվեյս փողոց 17. փոստային հասցեով կամ armenia@ormenyorszagos.hu էլ. փոստի հասցեով: Ստացված առաջարկություններ հիման վրա մրցանակակիրները կընտրվեն Հունգարիայի Հայ Հնքնավարության ընդհանուր ժողովի կողմից:

ARARAT- Örménységért Díj 2023 JAVASLATTÉTELI FELHÍVÁS

Idén is átadásra kerül az Országos Örmény Önkormányzat által alapított „Ararat-Örménységért Díj”. Az önkormányzat a díjjal azoknak a személyeknek illetőleg közösségeknek a munkásságát kívánja elismerni, akik, illetőleg amelyek a magyarországi örménység érdekében, a közélet, a kultúra, a művészetek terén vagy a nemzetiségi hagyományok, az örmény nyelv ápolása illetve a nemzetiségi önazonosság tudat fejlesztése terén kiemelkedő teljesítményt nyújtottak.

A díjból évente legfeljebb kettő adományozható – amely személy esetében lehet poszthumusz is – amelyek át-

adására az örmény Függetlenség Napja alkalmából szervezett ünnepségen kerül sor.

A díjra bármely örmény nemzetiségi polgár javaslatot tehet, amelyet – indokolással – legkésőbb 2023. augusztus 31-ig kell eljuttatni az Országos Örmény Önkormányzathoz a 1052 Budapest Semmelweis utca 17. sz. alatti postacímre vagy az armenia@ormenyorszagos.hu email címre.

A díj odaítéléséről a beérkezett javaslatok mérlegelését követően az Országos Örmény Önkormányzat Közgyűlése dönt.

Letelepedési Családi Nap Újbudán

Az Erdélyi Örmény Kulturális Központ és az Országos Örmény Önkormányzat szervezésében idén az Örmény Letelepedési Családi Nap a Grosics Gyula Sport Általános került megszervezésre június 24-én. A rendezvény motója: „gyermeké az elsőbbség, sportban az egészség”, ennek alapján a fő programok a sportversenyek voltak (atlétika, foci, kosárlabda és ügyességi verseny). A sportversenyeken kívül nemzetiségi kézművesség, valamint

ötvösművészet keretében tűzzománc készítési foglalkozások, arcfestés és palacsinta karikatúra készítés színesítette a programokat, háttér zenekíséret mellett.

A felnőtt korosztálynak elsősorban az örmények erdélyi letelepedéséről és a hozzájuk kapcsolódó ismeretekről (híres személyek, kultúra, művészet, tudomány, zene, stb) szóló kiállítást szánták a szervezők, amelyhez a kiállítási anyagból készített kvízzjátékot is párosítottak, ennek is nagy sikere volt, sokan részt vettek benne.

Az igazi Bagradjan 99 évig élt

Franz Werfel a Musza Dagh legendáját elbeszélő világhírű regényében létrehoz egy alakot, akivel lévén szabadságharcos, jó kiállású, művelt, Franciaországból egykori szülőföldjére visszatérő figura, különösen könnyen azonosulunk. Ha Bagradjan a valóságban nem is létezett, mégis volt kiről mintáznia Werfelnek a regény főhősét.

Bagradjan a regényben nem egy tipikus örmény, aki a sors rendeltetése révén tölti be küldetését. Eurpéer értelmiségi, aki Joghunolukba visszatérve kerül a történelem viharába és kell szembefordulnia azzal a tragikus végzetel, ami minden örményre vár a török oszmán birodalomban. A harc, amit hat falu népének élére állva felvállal a felfoghatatlan túlerővel szemben a korábbi gondtalan, polgári életének teljes feladását követeli meg, melynek családja, felesége, fia, végül saját maga is áldozatul esik. Az áldozat mégsem hiábavaló, mert az ellenállással több ezer ember életét menti meg.

Bár Werfel Bagradjan-ja nagyon is valóságosnak tűnik, a hős nem létező személy. A Musza Dagh ostromának, mely nem negyven, hanem ötvenhárom napig tartott Movszesz Der Kalousdian volt a parancsnoka. Der Kalousdian az ottomán török sereg tisztje, képzett értelmiségi volt, kiemelkedő vezetője a Musza Daghi örmény közösségnek. Vezető szerepet játszott a hat falu hegyre vonulásában, az ottani élet megszervezésében és a védelmi harcokban. Ő azonban Gábriel Bagradjantól eltérően nem esett el az ostrom végén. Harca folytatódott, a szövetségesek oldalán kivette részét a világháborúban a francia hadsereg szárnysegédjeként. Az első világháború lezárulta után a Musza Dagh-iak többi harcosával együtt visszatért az akkor már szíriához tartozó szülőföldjére. Itt

továbbra is a közösség elismert vezetőjeként tevékenykedett, míg 1927-36 között a szír parlamentben szerzett képviselői mandátumot. 1939-ben ismét kényszerű emigrációba kényszerült. Élete hátralévő részét Libanonban élte le, de köztisztviselőként továbbra is aktív közéleti és politikai tevékenységet folytatott, köztisztviselőként álló személyiségként 1943-tól a libanoni parlament képviselője volt. 1986-ban, 99 éves korában hunyt el, síremléke a Bekaa-völgyi Anjar városban található.

Lusine Sahakyan a Pillangókisasszonyban

Lusine Sahakyan operaénekes a Magyar Állami Operaházban debütált a Puccini Pillangókisasszony című most bemutatott új előadásban. Az egzotikus és lélekbemarkoló történet operaházi előadásában Lusine Sahakyan Suzuki szerepében lépett színpadra nagy sikerrel. Az előadást Kerényi Miklós Gábor rendezte.

Átadták megbízóleveleiket az új nagykövetek

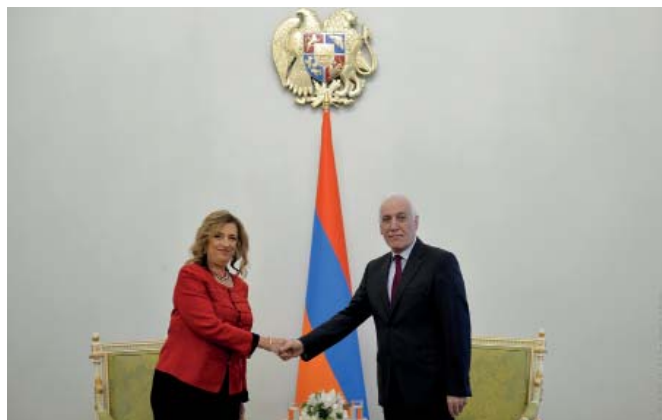
Több mint egy évtizedes kényszerű szünet után újra van nagykövete Magyarországnak Örményországban. Az elmúlt időszakban mindkét országban sokan és sokat dolgoztak azon, hogy a diplomáciai kapcsolat ismét helyre állhasson. Ez a munka hozta meg végre a gyümölcsét. 2023. május 15-én, Siko Anna Magyarország örményországi rendkívüli és meghatalmazott nagykövete átadta megbízólevelét Vahagn Hacsaturjannak az Örmény Köztársaság elnökének. Vahagn Hacsaturjan köztársasági elnök gratulált Siko Anna nagykövet asszonynak, hogy a diplomáciai kapcsolatok hosszú szünetét követően

örményországi magyar nagyköveti posztra neveztek ki. Nagyra értékeljük kinevezését. Örményország és Magyarország, mint évszázados baráti országok folytatják az együttműködést és mindent megteszünk annak érdekében, hogy kétoldalú kapcsolataink valóban fejlődjenek. Biztos vagyok benne, hogy személyesen is hozzá fog járulni kapcsolataink fejlesztéséhez. – mondta az elnök.

Siko Anna nagykövet megköszönve a fogadtatást, megjegyezte: Elég régóta vártunk erre a pillanatra, és ma megvan az eredmény. Szeretnék köszönetet mondani mindazoknak, akik Magyarországon és Örményországban is azon dolgoztak, hogy mindez megvalósuljon. A megbeszélésen szó esett Örményország és Magyaror-

szág gazdasági együttműködésének kilátásairól és a meglévő lehetőségek teljes kiaknázásáról. Mindkét oldalon hangsúlyt kapott az együttműködés elősegítése és a közös projektek megvalósítása az oktatás, a turizmus és a kultúra területén. A beszélgetés során hangsúlyozták a nemzetközi szervezetekben, különösen az Európai Unió platformján való aktív együttműködés és a legjobb gyakorlatok cseréjének fontosságát a demokratikus intézmények létrehozása érdekében.

Az örmény nagykövet beiktatására nem sokkal később, Június 13-án került sor. Ashot Smbatyan ezen a napon adta át megbízólevelét Magyarország köztársasági elnökének. Novák Katalinnak, aki gratulált az újonnan kinevezett nagykövetnek a hivatal átvételéhez, és sok sikert kívánt diplomáciai küldetéséhez.

Az ünnepséget követő interjú során Smbatyan nagykövet és Novák Katalin, véleményt cseréltek az örmény-magyar kapcsolatokról és a különböző területeken folytatott kétoldalú együttműködés bővítésének lehetőségeiről.

A álláspontokban és véleményekben az örmény és a magyar nép közötti történelmi kapcsolat, valamint a két társadalom közötti kölcsönös kapcsolat aktiválásának fontossága tükröződött.

Örmény Családi Piknik 2023

Igazi nyárindító júniálisnak ígérkezett az idei Örmény családi piknik rendezvény, melynek ezúttal a Bókay kert gyönyörű parkja adott otthont. Szerencsére az időjárás, ahogy mindig ezen a napon, most is kegyes volt, s a nap-sütést nem zavarta meg még egy rövid futó zápor sem. Már hetekkel előbb az érdeklődők számából tudni lehetett, hogy rekordszámú résztvevő érkezik a rendezvényre, ezért a szervezők az Országos Örmény Önkormányzat és az Örmény Kultúráért Alapítvány valamint a 18. kerületi

Örmény Önkormányzat vezetői gondoskodtak róla, hogy minden eddigénél gazdagabb programmal, játékkal, zenével, tánccal, ínycsiklandozó falatokkal várják a közönséget. A zenei színpadon az Urartu Örmény Színház művészei, Kovács Olga, Tóth András és Nelson Sahakyan adtak elő részleteket a színház zenei repertoárjából, majd a Pázmányos örmény diákok népszerű táncházprogram-

ja következett. Amíg a nagyobbak a körtáncot ropták, addig a gyerekek számtalan szórakozást találtak maguknak a Bókay kert gyepeén, középkori bajvívó kalandtól, a színes ugrálóvárakon át a rodeóig, ez utóbbi természetes automata bika kivételben.

Arcah veszélyben

Arcah veszélyeztetett keresztény kultúrája és öröksége” címmel, április 28-án a németországi Köln városában nemzetközi konferenciát rendeztek. A konferencia a Németországi Katolikus Püspöki Konferencia, a Németországi Evangélikus Egyház és a Németországi Örmény Egyházmegye együttműködésében valósult meg.

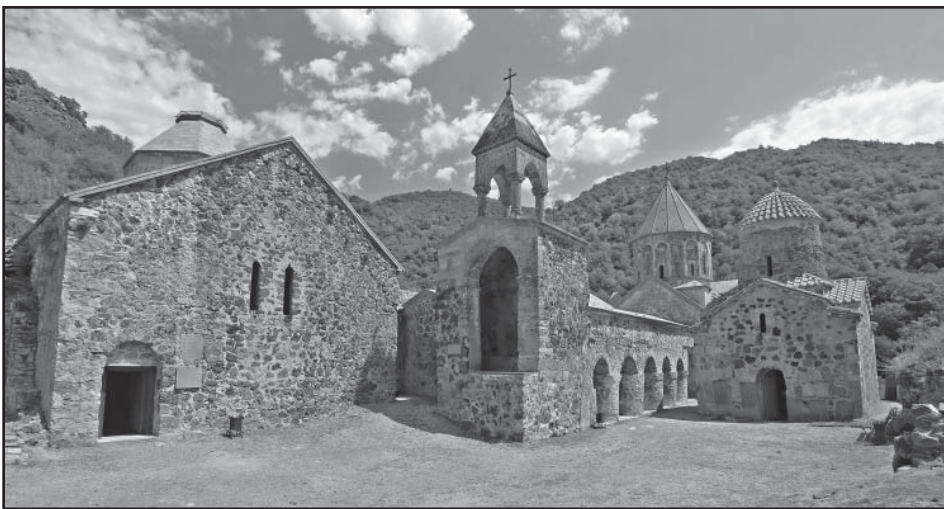
A konferencia két részből állt. Az első zárt munka-szakmai megbeszélésen örmény és külföldi szakemberek mutatták be Arcah örmény-keresztény szellemi-kulturális örökségének és megőrzésének fontosságát. Az em-

beri jogok és a nemzetközi jog megsértését, az örmény kulturális emlékek elpusztításának tényeit. Arcakh nemzetközi védelem alá helyezésének lehetőségeit.

A konferencia második része örmény és külföldi látogatók előtt is nyitva állt. II. Garegin örmény pátriárka elismerését és áldását is kifejezte a konferencia szervezőinek és résztvevőinek.

Sara Babayan ügyvéd „Az örmény keresztény kultúra megmentésének módjai a nemzetközi jog szemszögéből” és Harald Zurman teológus „A keresztény népek kulturális öröksége általános összefüggésben” címmel tartott előadást.

A konferenciát Markus Meckel, volt német külügyminiszter vezette. A konferenciának különös aktualitást ad, hogy a közelmúltban Moszkvában Örményország képviselőjében Nikol Pashinyan miniszterelnök lemondott minden területi követelésről Arcah vonatkozásában, melynek eredményeként a teljes karabahi terület azeri befolyás alá kerülhet.

Humanitárius blokád

Azerbajdzsán június 15-e óta megtiltotta a humanitárius áruszállítást is Örményországból Arcah-ba (Hegyi-Karabah), ami miatt Arcah szigorú gazdasági intézkedéseket vezetett be minden területen, beleértve az üzemanyagot is – tájékoztatott az Arcah Információs Központ.

Ennek megfelelően benzint és gázolajat a legszükségesebb esetekben biztosítanak: a mezőgazdasági munkák megszervezése, a betegek egészségügyi intézményekbe szállítása, a mezőgazdasági termékek központosított szállítása a régiókból Artsakh regionális központjaiba és a főváros Sztepanakertbe, valamint a munka megszervezése. Prioritás továbbra is a tömegközlekedés és egyes állami szervek fontos és halaszthatatlan tevékenységei.

Eközben a napokban elkezdődtek a békeszerződést előkészítő tárgyalások Amerikában Azerbajdzsán és Örményország külügyminisztere között. Erről Aykhan

Hajizada, az azerbajdzsáni külügyminisztérium (KKM) sajtószolgálatának vezetője tájékoztatta a Trend hírügynökséget hétfőn.

Ani Badalyan, az örmény Külügyminisztérium (KM) szóvivője köszönetét fejezte ki az Egyesült Államok Kongresszusa Emberi Jogi Bizottságának vezetőjének Tom Lantosnak.

„Nagya értékeljük azokat az erős üzeneteket, amelyek célja a hegyi-karabahi emberek jogainak és biztonságának szavatolása, az erő alkalmazásának korlátozása és a stabilitás megteremtése a régióban, amelyek a TL Human Rights of US Kongresszusban elhangzott „Hegyi-Karabah népének védelme” című meghallgatásán hangzottak el. Ez fontos és hasznos a kezdődő tárgyalások előtt” – írta az örmény Külügyminisztérium szóvivője a Twitteren.

Örmény arcképek - Caspar Sarafian

Richard Caspar Sarafian (1930. április 28.–2013. szeptember 18.) örmény-amerikai filmrendező és színész. Rendezőként, színészként és íróként több mint öt évtizedet felölelő sokoldalú karriert állított össze. Többek között ő volt a nagysikerű Petrocelli sorozat rendezője, de olyan kultikus filmek is nevéhez kötődnek, mint az 1971-es Eltűnés és a The Twilight Zone klasszikus epizódja a Living

Sarafian New Yorkban született 1930. április 28-án örmény bevándorlók gyermekeként. A New York-i egyetemen először jogot tanult, majd orvosi tanulmányokat folytatott, de hamar filmes szakra váltott, ahol kiválóan teljesített. Később Otthagytta a főiskolát, hogy csatlakozzon a hadsereghez, ahol a hadsereg hírszolgálatának riportereként szolgált. A koreai háború alatt (1950–1953) megismerkedett a leendő hollywoodi rendezővel, Robert Altman-nel és hosszan tartó barátság alakult ki közöttük. Sarafian becsatlakozott az akkor már ismert rendező filmjeibe, és feleségül vette Altman húgát, Helen Joan Altmant. Szerepelt egy helyi darabban is, amelyet Alt-

man rendezett. Televíziós karrierje az 1960-as évek elején Kansas Cityben kezdődött Altman asszisztenseként. A Twilight Zone Living Doll című epizódjának rendezőjeként érte el egyik első és legnagyobb sikerét. Első nagyjátékfilmje az Andy volt 1965-ben. Legnagyobb játékfilmrendezői sikerét a Vanishing Point című klasszikus, azóta kultfilmmé vált road movie hozta meg, amely egy fehér fehér Dodge Challengert vezető férfit követett Denverből San Francisco-ba. Sarafian nemcsak rendezőként, de színészként is feltűnt filmjeiben. Gyakran vette fel olasz maffiózók figuráját, 1991-ben például a Bugsy-ban Jack Dragna szerepét, 1996-ban pedig a Gotti-ban Paul Castellanoét. Feleségével kétszer kötött házasságot. Öt gyermekük született,

mindegyikük a filmiparban dolgozik jelenleg is, köztük Richard Sarafian Jr. színész, Deran Sarafian színész rendező, Damon B. Sarafian speciális effekt szakértő Tedi Sarafian, forgatókönyvíró lett. Richard Caspar Sarafian 83 éves korában hunyt el a kaliforniai Santa Monicában 2013-ban.

GEGHARD Énekegyüttes

A Geghard énekegyüttes 2001-ben alakult Anahit Papayan karnagy és szoprán énekes vezetésével.

(Nevét a 10-13. században épült sziklába faragott kolostorról kapta, mely 2000 óta a Világörökség része és minden vasárnap, ha éppen nem külföldön koncerteznek itt lép fel a kórus. A hagyomány szerint a kolostort a 4. században alapította Világosító Szent Gergely.)

Az együttes a Komitas Múzeum-Intézményt is képviseli. A művészeti vezetője Dr. Mher Navoyan professzor, középkori-zenetudós, az Örmény Köztársaság kitüntetett művésze.

Az Együttes műsorán elsősorban örmény szakrális és világi tradicionális művek szerepelnek eredeti változatban, vagy klasszikus és modern feldolgozásban, örmény és külföldi zeneszerzők művei.

Az örmény zene terjesztését képviselve a Geghard együttes számos koncertet adott Németországban, Ausztriában, Finnországban, Franciaországban, Csehországban, Fehéroroszországban, Lengyelországban, Olaszországban, Belgiumban, Libanonban, Oroszországban, Svédországban.

A Geghard együttes kiemelkedő nemzetközi fesztiváljai között szerepel a világhírű Elbphilharmonie-i „Kaukázusi” fesztivál (Hamburg, Németország, 2018), a híres „Salzbur-

gi Fesztivál” (Ausztria, 2016, 2022), a „Moszkvai Húsvéti Fesztivál”. ” (Oroszország, 2015), a Szentpétervári Nemzetközi Szakrális Zenei Akadémia (Oroszország, 2014), „Al Bustan” Bejrútban (Libanon, 2013), „Musica Sacra International” Marktoberdorfbán (Németország, 2012), „Musicfest” a stuttgarti International Bachakademie (Németország, 2009) és még sokan mások.

2010-ben „Geghard” első díjat kapott a „Hajnowka's Days of Orthodox Music” versenyen (Lengyelország), valamint a „Kolozhski Blagovest” Ortodox Zenei Fesztiválon, Grodnóban (Fehéroroszország).

2002 óta gyümölcsöző együttműködés jött létre a „Kuratorium Weltkulturdenkmal Lorsch” egyesület és a Geghard Ensemble között, az UNESCO kulturális világörökségi listáján szereplő két helyszín, az örmény Geghard kolostor és a németországi történelmi Lorschi apátság közötti együttműködés keretében. 2018-ban a Geghard Ensemble-t hivatalosan is a „Stiftung UNESCO-Weltkulturerbe Kloster Lorsch” Alapítvány tiszteletbeli nagykövétévé nevezték ki.

Az együttes hat CD-t adott ki: „Armenian Music” (2002), „Armenian Altar” (2005), „Mystery Deep” (2013), „Voices from Armenia” (2018), „Nanik Nananik” (2021) és „The Geghard fénye” (2022).

A Geghard kórus koncertje a Belvárosi Szent Mihály Templomban

Az áprilisi genocídium emlékredevezvények keretében egy csodálatos templomi koncert erejéig Budapesten járt a méltán világhírű Geghard női kórus. A hölgyeknek a repülőtéren budapesti mackó mágnes plüssfigurákkal kedveskedtünk, melyek mindenhova elkísérték a hölgyeket a magyarországi helyszíneken. Ha már itt jártak, szoros programjukban azért jutott idő egy kis országnézésre és kirándulásra is, ahová elkísértük őket. A belvárosi szállodába történt megérkezés után, nem sok idő maradt az utazás kipihenésére, mert néhány óra múlva a geghard már Ashot Bagdasaryan szobrászművész kiállításá-

nak helyszínén próbált az Aranytíz művelődési házban, hogy kis ízelítőt adhassanak a koncertből a megnyitón. Másnap az énekegyüttes a Balaton felé, és Veszprémbe vette az irányt, ahol még egy Ashot Bagdasaryan szoborral ismerkedhettek meg, de ezúttal nem kisplasztikáról, hanem a veszprémi Ikarosz köztéri szoborról volt szó. Veszprém, a királynők városa telis tele van örmény vonatkozású képzőművészeti alkotásokkal, ezért a nap-sütéses séta során a Geghard sem hagyhatta ki Pogány Gábor Benő Ararát című szobrának megtekintését, mely az Ararát csúcán megfeneklett Noé bárkáját ábrázolja és természetesen az örmény kőkeresztet sem.

Veszprém után a közeli Tihany következett, ahol a kórus tagjai izgatottan és sok nevetéssel próbálták életre kelte-

ni a visszhangot, de ez ma már nem olyan egyszerű. Az apátság épülete és a környezet, a Balaton lenyűgöző panorámája így is elvarázsolta vendégeinket, akik a kirándulást egy rövid hajókázással zárták, majd élményeikkel visszatértek a fővárosba, hogy felkészüljenek a másnapi templomi koncertre, amelyet annyira várt már a közönség.

A Belvárosi Szent Mihály Templomban a Geghard énekegyüttes a genocídium áldozatai előtt tisztelgő koncert-

jét Ashot Smbatyan nyitotta meg, aki júniusi kinevezésétől hosszú idő után Örményország magyarországi első nagykövete lett valamint beszédet mondott Dr. Czárán István az Országos Örmény Önkormányzat elnöke is. Ezután következett a Geghard lélekemelő koncertje, mely valódi spirituális élményt jelentett a közönség számára a templom falai között. A rendezvényt az országos Örmény Önkormányzat és Akopyan Nikogosz, Örmény Nemzeti-ségi Szószóló közös szervezésében valósulhatott meg.

A magyarországi örmény szószólót fogadták az Örmény Parlamentben

Akopjan Nikogosz a Magyar Országgyűlés Örmény Nemzetiségi Szószólójának első hivatalos örményországi utazására szinte az újonnan helyreállt diplomáciai kapcsolatokkal, a nagykövetek kölcsönös kinevezésével egyidőben került sor. A magyarországi örmény szószólót, aki egyben az Interparlamentáris Unió Magyar Tagozata, Magyar-Örmény Baráti Csoportjának elnökhelyettese is, fogadta hivatalában az Örmény Köztársaság Nemzeti Gyűlésének elnökhelyettese Ruben Rubinyan. A találkozón Akopjan Nikogosz, örmény szószólón kívül jelen volt dr. Czárán István, az Országos Örmény Önkormányzat elnöke, valamint Diramerján Artin, általános elnökhelyettes. Ruben Rubinyan kifejezte örömét, hogy személyesen találkozhatott a magyarországi örmény diaszpóra képviselőivel s a delegációtól tájékoztatást kaphatott az örmény közösség helyzetéről, magyarországi tevékenységéről és jövőbeni terveiről. Támogatásáról biztosította Akopjan Nikogosz törekvéseit, melyek a két nép, az anyaország és a diaszpórák közötti kapcsolat, kölcsönös együttműködésen alapuló fejlesztésére irányulnak. Szó esett egy kiemelten fontos kétoldalú egyezmény elfogadásáról a hadisírok méltó gondozása ügyében, egy várhatóan ez év szeptemberében megvalósuló magas szintű, magyar

parlamenti delegáció látogatásának megszervezéséről, az egészségügy területén elkezdett együttműködés kiteljesedéséről, az állami és a civil szervezetek közötti aktív kapcsolatépítésről. Külön hangsúlyt kapott Akopjan Nikogosz 2024. májusára Budapestre tervezett nemzetközi örmény diaszpóra találkozó és konferencia ügye, melyet Ruben Rubinyan is messzemenően támogatott.

Magas színvonalú egészségügyi együttműködés a Jereváni orvosi Egyetemmel

Az Örmény Nemzetiségi Szószóló eddigi és jövőbeli munkájában nagy hangsúlyt fektet a két ország közötti kapcsolatok fejlesztésére annak érdekében, hogy az újraindult, hivatalos államközi kapcsolatokon túl a két ország intézményei, civil szervezetei, a két országban élő emberek között újra élő, mindkét fél számára értékes, érdemi együttműködések alakuljanak ki. Ezért is kapott hangsúlyt, hogy Akopjan Nikogosz idei első hivatalos jereváni látogatása során a legkülönbözőbb területeken

épüljenek ki együttműködést előmozdító kapcsolatok. Ennek jegyében fontos és hiánypótló tárgyalást folytatott Ass.prof. Yervand S. Sahakyannal a Jereváni Állami Orvosi Egyetem nemzetközi kapcsolatokért felelős rektor-helyettesével, melyen részt vett a magyarországi örmény közösség kiemelkedően elismert tagja, dr. Abkarovits Géza sportsebész-traumatológus a Fejér Vármegyei Szent György Kórház Sportsebészeti Osztályának vezető orvosa, akinek részéről felajánlásra került egy együttműködési megállapodás. Ennek keretében a jelenleg világszínvonalú sportorvosi központként működő székesfehérvári intézmény lehetőséget biztosítana – az Örményországban kevésbé elterjedt sportsebészeti területén - speciális szakorvosi műtéti eljárások megismerésére, örmény sebészek és végzős rezidensek számára, szakmai tudásuk, gyakorlati rutinjuk elmélyítésére. A rektor-helyettes nagy örömmel fogadta az együttműködési lehetőséget. Megállapodás született a konkrét feltételek, a megállapodás részleteinek előkészítésére, a szakmai tárgyaló felek személyének kijelölésére, így előreláthatólag már a jövő évben elkezdődhet a tervezett képzés.

Örményországban turistaként: Jereván

Örményország eddig nem feltétlenül tartozott a legfelkapottabb turista desztinációk közé, de a diplomáciai kapcsolat helyreállítását követően ezen a területen is jelentős változás várható. Az ország eddig főként a diaszpóra tagjainak, notórius világjáróknak, fotósoknak, hobbi utazóknak volt kötelező úticélja, ám a lehetőségek újra nyílásával a szélesebb rétegek számára is egyre vonzóbb célpont lehet Örményország bibliai tája. Cikkünkben virtuális körutazással megpróbáljuk megjeleníteni, mit érdemes megtekinteni egy egy-két hetes utazás alkalmával, és mire számíton a hétköznapi turista, ha ebbe az ősi kultúrájú, csodálatos országba érkezik. Az első rész Jerevánról szól.

Nos a legelső teendőnk az utazás gondos megtervezése. A legésszerűbb, a mindenki számára kényelmesen igénybe vehető és elérhető utazási forma a repülés. Profi és egyben ráérősebb utazók ugyan nekivághatnak terepjárával, vonattal, kocsival, motorral vagy akár kerékpárral is, amely mindenképpen kalandosabb vállalkozás, de ezt most a többség kedvéért engedjük el. Látnivalóban és komfortosabb kalandokban így is lesz részünk bőven. Közvetlen repülőjárat Budapestről a LOT-on kívül egyelőre nem nagyon akad – reméljük hamarosan ebben is történik előrelépés – így hagyatkozzunk utazásszervezőre, aki valószínűleg ennél a lengyel légitársaságnál, vagy a Bécsből induló közvetlen fapados járatra foglal oda vissza útra szóló jegyet. Képzeletbeli utunkra most Wizzair-rel indulunk. Figyeljünk oda, hogy hány kilós lehet a bőröndünk. Alapesetben sehány, minden más feladott csomag plusz

költség, a kézipoggyász pedig, amit felvihetünk a fedélzetre, szinte „retikül” méretűre zsugorodott az elmúlt időszakban. Cserébe, ha időben kezdjük el az utazás szervezését, akkor egészen kedvező áron hozzá jutottunk a repülőjegyekhez. Bécsi indulásról lévén szó, érdemes kalkulálni a csatlakozások időzítésével. A legegyszerűbb a Népligetből sűrű rendszerességgel induló közvetlen Schwechatra érkező buszjáratral kezdeni a nagy utazást, de feltétlenül legyen „b” megoldás is, hiszen a Wizzair Bécs Jereván járatánál gyakran előforduló késések miatt könnyen várakozásra kényszerülhetünk, de visszafelé, akár le is maradhatunk a buszról, amire a megváltott jegyünk szól.

Amikor a busz kitett minket az indulási oldalon és túl vagyunk a becsekkoláson, hamarosan repül is velünk a gép Zvartnotsig, Jereván felújított nemzetközi repülőteréig. Három óra múlva már a kifutó betonjáról ámulhatjuk meg az Araratot, az örmények szent hegyét, amely jó időjárási viszonyok mellett minden napszakban fenséges arcát mutatja. Örményországi tartózkodásunk alatt még számtalanszor fogjuk őt látni, hiszen Jerevánból és más helyszínekről is a legkülönbélebb perspektívákból és távolságokból tárul elénk. Külön élmény megfigyelni az emberek arcát, ahogy áhítattal gyönyörködnek ebben a tényleg nem mindennapi látnivalóban. Még azokat is lenyűgözi, akik nap mint nap látják, hiszen ott élnek a hegy közvetlen közelében.

A környékre még visszatérünk, hiszen Zvartnots-ban festői környezetében található a világ legelső keresztény katedrálisának maradványai. Első utunk azonban vezessen a fővárosba, ahol szállásunk is található. Ha utazásszervezőn keresztül bonyolítottuk foglalásinkat, akkor transzferrel alig fél óra múlva a belvárosban találhatjuk magunkat, miközben egy pici ízelítőt is kaphatunk a városból, annak közlekedéséből. Sok duma szót hallunk, gyakoriak a fékezések, a külső szemlélő számára randomnak tűnő sávváltások, hirtelen kivágás, gyorsítás de a forgalom halad és láthatóan mindenki ehhez a lüktető, „vérkeringéshez” szokott. Balesetet nem nagyon látunk, bár majdnem minden autón fellelhetők a kölcsönös találkozásokról emlékei, na de ki törődik jelentéktelen kis horzsolásokkal?! Jerevánban is komoly probléma a dugó, ami különösen a belvárosi utcákat bénítja meg főként a reggeli, kora délelőtti és délutáni órákban.

Élő, változó metropolisz

A legszembetűnőbb megérkezésünkkor a változás. Aki évekkkel, vagy akár évtizedekkel ezelőtt járt Jerevánban annak szinte felfoghatatlan. Az egykori szovjet tagköz-társasági, szocreál jegyekben bővelkedő főváros igazi

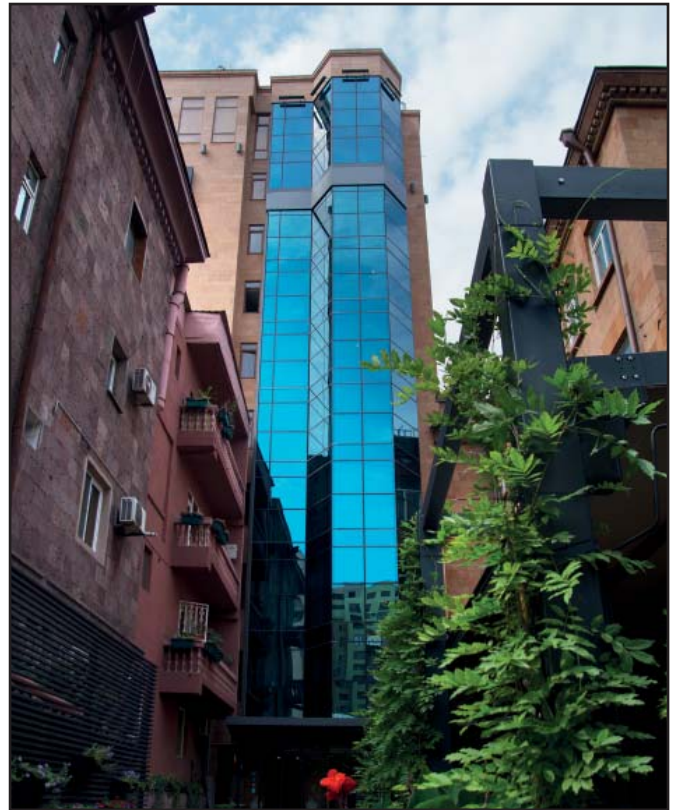
modern metropolisszá nőtte ki magát, amelyben már alig néhány utcarészlet emlékeztet a szocialista múlt-ra. Egész városrészek emelkedtek ki a földből, magas, de még nem felhőkarcoló méretű irodaházak, modern lakóházak és lakóparkok, épülő utak és takaros utcák temérdek üzlettel, éttermmel, cukrászdával. A fiatalabbak, és akik először járnak itt, azok egy teljesen mai, nagyon élhető, modern fővárost találnak egyedi, évezredes múltból induló vonásokkal, fiatalos, nyüzsgő életterekkel. Az építkezéseknek még koránt sincs vége, hasít az ingatlanbefektetési piac. Árak az egekben, miközben Jerevánt előzőnlőtték az orosz ukrán-háborúban részt venni nem kívánó oroszok és oroszországi örmények tömegei. Az ő jelenlétük még feljebb tornázza a lakás és telek árakat.

Az első benyomás

Ha valaki egyszerű turistaként érkezik Örményországba megnyugvással tapasztalja, hogy temérdek különböző árkatóriájú és stílusú szálloda közül választhat. A belváros szinte valamennyi utcájában sűrűn megtalálhatók a régi épületekből kialakított, vagy vadonatúj

hotelek, hostelek, bnb és airbnb szállás megoldások, mindenkinek a saját igényeinek és lehetőségeinek megfelelően. A minőség általában mindenhol jó és elfogadható, a vendéglátás légtömbre leginkább családias és meghitt, elvégre Örményországban vagyunk, de ne várjon senki német elvágólagosságot és merev, precizitást. Az

utcák, annak ellenére, hogy folyamatosan hömpölyög és áramlik át rajtuk a tömeg, tiszták és rendezettek. Látszik, hogy a lakók, járókelők és az üzletek tulajdonosai is nagy hangsúlyt fektetnek a környezetre, folyamatosan taka-

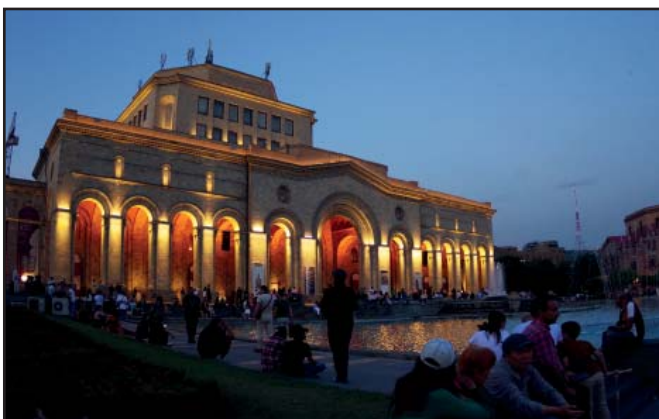
rítják, reggel és este hosszan, aprólékosan locsolják a járdákat. Nyoma sincs például a buliturizmustól fuldokló Budapestet elárasztó szemétnek.

A város és a kutyák

Az utcákon viszonylag sok kutyát látni gazdátlanul. Ott vannak az éttermek környékén, a szállodák bejáratánál. Komótosan sétálgatnak, vagy csak lustán hevernek az árnyéokban és egykedvűen szemlélik a történéseket. Ők láthatóan nem közönséges kóbor ebek, sokkal inkább egyfajta közös kutyusok, fülükben a nyilvántartásukról tanúskodó színes bilétával. Minden utcaszakasznak megvan a maga kutyája, jellemzően nagytestű keverékek, jámbor, nyugodt természettel, s mindegyik feltűnően jó húsban van.

Ha berendezkedtünk, érdemes tervet készítenünk, mert a sok látnivaló feladja a leckét. Egy biztos, Örményországban folyamatosan mozgásban leszünk és noha kicsi az ország, mégsem jut idő mindenre, bármilyen feszes tempót diktál utazásszervezőnk. Jereván kötelező látnivalóit könnyű felsorolni néhány sorban, de bejárni mindent, azért nem kevés időt igényel.

Képzeltbeli utazásunk megérkezésünk utáni első napját kezdjük a várossal történő ismerkedéssel. Ha nem si-etünk, akkor hosszabb, rövidebb sétákkal mindent könnyen be tudunk járni, de ha szorít az idő akkor hívhatunk Yandex taxit, ami lényegesen olcsóbb, mintha az utcán ülnénk be egy droszton várakozó autóba. Nagyjából egy ezresért a legtöbb helyre elvisznek a sofőrök. Ha van velünk Jerevánt ismerő útítárs, akkor bátran használhatjuk

a metrót is, amivel gyorsan és kényelmesen elérhetünk a legtöbb látnivalóhoz. Tömegközlekedés címszó alatt még felpattanhatunk a szocialista időkben itt maradt marsrutkákra, amelyek iránybuszként, nagyon olcsó jeggyel vehetők igénybe. A tömegközlekedést egyébként folyamatosan fejlesztik, így a régi ütött kopott kisbuszokat egyre inkább felváltják a modern, tágasabb járművek, de azért a klasszikus marsrutkából még jónéhány pöfög Jerevánban.

Jereván a víz városa

Ami bizonyos, a napsütötte Jerevánt bejárva, a nyári, bőven harminc fok feletti hőmérsékletben, gyakran megszomjazunk. Különösen jól esik ilyenkor a szinte mindenhol fellelhető, jéghideg vízzel ivókutakból kortyolni, amelyeket több forrás kristálytisza vize táplál.

Cascade – a művészet félezer lépcsőfoka

A Cascade függőkertje, parkja és szobrai a megmászható több mint félezer lépcsőfokkal kihagyhatatlan állomás. A rengeteg lépcső ne riasszon el senkit, hiszen egy szuper egyszemélyes mozgólépcső – fele olyan széles, mint a hagyományos metró mozgólépcső, hiszen csak felfelé megy, de dizájnban és technológiában gyakorlatilag ugyanaz. Egészen a csúcsig visz, ahonnan az egész várost belátjuk, természetesen a fenséges háttérrel az

Araráttal. A felfelé vezető út közben, a dombra épített kiállítótereken haladunk keresztül és a legkülönfélébb főleg modern műalkotásokban gyönyörködhetünk. A Cascade Complex alatt szőnyegként elnyúló parkban ugyancsak szobrokat, kávézókat, éttermeteket és hűsítő italokat, gyümölcsöket kínáló kioszkokat találunk.

Operaház

Innen karnyújtásnyira áll az 1930-as években neoklasszicista stílusban épült Jereváni Operaház, mely előtt

hatalmas placon robognak a gyerekek által vezetett elektromos játékautók, a tágabb környezetben pedig a Városligethez hasonló park terül el, melynek karéján, csábító, trendi kerthelyiségek sorakoznak, melyek sötétedés után kelnek igazán életre, mikor az összes étterem dugig megtelik vendégekkel. Ha tovább folytatjuk a sétát a városközpont felé, akkor utunk, ha nem tévedtünk el, átvezet az Abovyan utcáig tartó modern bevásárló utcán, melyet magas luxus épületek szegélyeznek, elegáns üzletekkel, az utcán pedig mutatványosok, zenészek, vasalóval festő performance művészek szórakoztatják a járókelőket.

Köztársaság tér

Örményül Hanrapetut'yan hrparak, helyi nevén röviden Hraparak („a tér”) a belváros központi főtere. Két részből áll: egy ovális körforgalomból valamint egy trapéz alakú

térből, amelyet egy szökőkutas medence díszít. A teret öt nagyobb épület határolja, melyeket a sztálini időkben neoklasszicista stílusban építettek, rózsaszín és sárga tufából jellegzetesen örmény motívumokkal ellátva. Ez az építészeti együttes magában foglalja a kormányházat, a Történeti múzeumot és a Nemzeti Galériát, az Armenia Marriot Hotelt és két olyan épületet, amelyek korábban a Külügyminisztériumnak, valamint a Közlekedési és Hírközlési Minisztériumnak adtak otthont. Minden bizonnyal ez a legszebb központi tér, amelyet bárhol a világon a 20. században hoztak létre. Kora reggeltől hajnalig turisták és helyiek tízezrei korzóznak rajta. Kézenfekvő találkozási pont és romantikus randevú helyszín a város szívében. Az esti órákban, röviddel napnyugta után felcsendülnek Hacsaturján balettjének dallamai és látványos vízi zene veszi kezdetét, a szökőkutat megvilágító fényshow-val. Ez a tér ad otthont jelentős zenei és egyéb rendezvényeknek. Itt koncertezett Charles Aznavour 2006-ban, a System of Down 2015-ben a genocídium emléknapját megelőző este, április 23-án. 2016 júniusában Ferenc pápa és II. Karekin katolikosz pedig ökumenikus misét tartottak a téren.

Genocídium emlékmű

Az emlékmű a Hrazdan folyó menti három domb egyikén áll, amelyek a Tsitsernakaberd (szó szerint „Fecske-erőd”) nevet viselik. Az ókorban egy vaskori erőd helye volt. A kisebbik dombon még fellelhetők a vár nyomai. 2007-ben régészeti kutatásokat végeztek, és az ásások során egy több száz méter hosszú falat tártak fel, amely még mindig sok helyen látható a föld felett. Az egyik domb szélén, a tér közepén kőből kivágott oltár áll, és ma is láthatók a nagy, körülbelül két tonnás kövek, amelyek a Kr.e. második évezredből származó sírokat takarják. A római korban lakóházakat építettek a dombok mentén, míg a középkori években más építményekkel átépítették. A közelben egy nagy barlang maradványai is találhatóak.

Az emlékmű építkezése az 1965-ös százezres tüntetés hatására kezdődhetett el. A Genocídium 50. évfordulóját követően. Korábban a genocídium emlegetésével is szibériai munkatáborba kockáztattak az örmények, hiszen a szovjet rendszerben a „népek barátsága” jegyében igyekeztek elhallgatni a múlt ezen fejezetét.

A 44 méteres sztélé az örmény nemzeti újjászületés szimbóluma. Tizenkét tábla van körben elhelyezve, amelyek a mai Törökországban található, elveszett tizenkét tartományt jelenítik meg, de az év tizenkét hónapjaként is említik őket. A kör közepén, 1,5 méteres mélységben az örmény népirtás során megölt 1,5 millió embernek szentelt örökláng ég. A park mentén, az emlékműnél egy 100 méteres fal található azon városok és falvak nevével, ahol mézszállítások és deportálások történtek. A megemlékezés falának hátsó oldalára táblákat helyeztek el

azon emberek tiszteletére, akik elkötelezték magukat a túlélők szorongásának enyhítése mellett a népirtás alatt és után, köztük Johannes Lepsius, Franz Werfel, Armin T. Wegner, Henry Morgenthau Sr., Fridtjof Nansen, XV. Benedek pápa, Jakob Künzler és Bodil Biørn. A népirtás áldozatainak emlékére egy fasort ültettek. Hagyomány, hogy közéleti szereplők, politikusok, de egyszerű emberek is fát ültetnek a domb egy kijelölt területén. Minden Örményországba látogató vezető politikus és államfő lerója kegyeletét ezen a helyszínen. Az egyetlen kivétel ez alól – nem nehéz kitalálni – a török kormányfő, aki Jereváni látogatása során kihagyta a genocídium emlékhelyének felkeresését.

Matenadaran

A jelenlegi, Matenadaran nevet viselő épület Mark Grigoryan építész tervei szerint készült a város központjától kissé északra található domb lábánál. Építése 1945-ben kezdődött, és végül 1957-ben fejeződött be. Az épület külseje bazalt, de belső részei egyéb anyagokból pl. márványból készültek. Az 1960-as években a történelmi örmény tudósokról; Toros Roslin, Grigor Tatevatsi, Anania Shirakatsi, Movsesz Horenaci, és Frick, emeltek szobrokat az épület külsejének bal és a jobb szárnyán. A szobrok Mesrop Mashtots és tanítványainak ábrázolása alatt helyezkednek el a teraszon, ahol a fő épület áll.

Az előzmények a távoli múltba nyúlnak vissza. Ghazar Parpetsi történésztől maradt fenn a Matenadaran első említése, miszerint létezett egy hely az Etchmiadzin székesegyházban, ahol görög és örmény nyelvű szövegeket tároltak. Ezt Örményországban több ezer kézirat pusztult el a 10 és 15. század között a török-tatár pusztítások során. A szeldzsuk törökök voltak felelősek 1170-ben több mint 10000 örmény Baghaberd kézirat elégéséért. 1441-ben Matenadaran Örményország fővárosban a korábbi Kilíkiái Királyságban volt, innen költözött Ecsmiadzinba, ahol a közeli kolostorokban őrizték. Az elkövetkező századokban a Matenadarant, Etchmiadzint többször is kifosztották, utoljára 1804-ben. Míg 1828-ban Matenadaran katalógizált gyűjteménye csak 1809 kézirat volt, 1914-ben a gyűjtemény 4660 kézira-ra nőtt. Az első világháború kitörésekor minden kéziratot Moszkvába küldtek megőrzésre és ott is tartották a háború végéig. A gyűjtemény ma közel 17000 kéziratot és 30000 egyéb dokumentumot tartalmaz, amelyek a legkülönbözőbb témákat ölelik fel: történetírás, földrajz, filozófia, nyelvtan, művészettörténet, orvostudomány és egyéb tudományok.

Jereván felfedezése ezzel persze még nem érhet véget, nekünk is csak az Arménia magazin oldalszáma szab határt. Következő lapszámunkban elindulunk a fővárosból és képekkel kísérve bejárjuk Örményországot.

A Diaszpóra ügyek főbiztosánál járt Akopjan Nikogosz

Akopjan Nikogosz, Örmény Nemzetiségi Szószóló a saját nevében és a magyarországi örménység képviselőjében is nagy örömmel és bizakodással fogadta, hogy hosszú szünet után helyreállításra kerültek Magyarország és Örményország között az államközi, diplomáciai kapcsolatok, s hogy kezdeményezésére a Magyar Parlamentben megalakult a Magyar- Örmény Baráti Csoport. Idei örményországi hivatalos útja során éppen ezért is kiemelten fontosnak tartotta, hogy a magyarországi örmény nemzetiség ügyének képviselőjében tárgyaljon a diaszpóra ügyekben illetékes legfelsőbb örmény állami tisztviselővel Zareh Sinanyannal. Az Örmény Külügyminisztérium épületében található főbiztosi hivatalban lefolytatott tárgyalás során áttekintésre kerültek az örménységet érintő aktuális kérdések, az ifjúság anyaországi táborozásának lehetőségei, a kulturális, hagyományőrző programok,

rendezvények kérdései s mindezekben a sikeres együttműködés lehetőségei mind Magyarországon mind pedig Örményországban. Mindenki egyetértett abban, hogy a jelenlegi helyzetben adott a lehetőség az intézmények, civilek és szervezetek között az összefogásra, a partnerségre. A tárgyalás végével megállapodás született az elkezdett munka – melynek jó példáját adta az Örmény Genocídium idejének megemlékezése során Budapesten vendégszerepelt, méltán elismert örményországi Geghard kórus fellépése – az ott elhangzott és még kidolgozásra váró konkrétumokkal való folytatásáról. Egyetértés és együttműködői szándék született egy 2024-ben megrendezésre kerülő örmény nemzetközi diaszpóra kongresszus budapesti megvalósításáról, melynek szervezésében az anyaország részéről Zareh Sinanyan hivatala is segítséget nyújt.

Hármas történeti kiállítás Pesterzsébeten

Hármas kiállítás nyílt meg Pesterzsébet sétálóutcájának galériájában a 20. kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat szervezésében. A kiállítás anyaga az örmény fővárosok évezredes történelméről kalauzol át, valamint az ókorig visszanyúló híres örmény szőnyegművészet titkaiba enged betekintést, míg a harmadik egység a tizenkilencedik századi gazdagon díszített és csodálatosan kidolgozott örmény nagypolgári ruhákat mutatja be installációkon. Az Avanesian Alex érdekes ismeretterjesztő előadásával és örmény tematikájú gitár, fuvola, zongora kamarazenével induló megnyitóra sokan voltak

kíváncsiak, még a rendkívüli forrásig sem riasztotta el az erzsébetieket, hogy megismerkedjenek az örmény kultúrára egy kicsiny szegletével. A kiállítás egy hónapig tekinthető meg a Kossuth Lajos 39. szám alatt található Gaál Imre Galériában.

Világosító Szent Gergely Ünnepe

Június 18-án Világosító Szent Gergely ünnepén megtelt hívekkel az Orlay utcai örmény templom. A Fülöp Ákos plébániai kormányzó által celebrált szentmisét követően Akopjan Nikogosz Örmény Nemzetiségi Szószóló kezdeményezésére a templom kertjében táncházra és örmény ételek kóstolójára került sor. Különösen örvendetes volt, hogy a szentmisén és kerti rendezvényen sok volt a fiatal, hiszen a Pázmányon tanuló örmény diákok a Garaguly István által vezetett kórusban és a táncház programban is aktívan vettek részt.

A legrégebbi keresztény templom

Az Örmény Apostoli Egyház egyébként egy héttel korábban június 11-én emlékezik meg Szent Ecsmiadzin ünnepéről, és Világosító Szent Gergely kiszabadulásáról a Mély Veremből. Vagharsabat nemcsak Örményország ősi városa, hanem a kereszténység bölcsője is. Vagharsabat Világosító Szent Gergelyhez és Trdat király nevéhez kapcsolódik.

A mély veremből kiszabadult Világosító Szent Gergely elmeséli álmát Trdat királynak, és beszámol arról, hogy a templomot ott kell felépíteni, ahová az Egyszülött a látomásban leszállt. A legendárium szerint az ég megnyílt és az égből egy fénysugár hullott a földre. A fénysugár megjelenését angyalok kara követte. Mögöttük egy emberi arc tűnt fel. Kezében arany pallost tartott. A látomás Vagharsápát irányába mutatott. Ekkor a pallos lecsapott a földre, a föld

megnyílt és mélyéből felhangzottak a pokolból feltörő jajkiáltások. Majd egy aranyból készült állvány, egy oltár jelent meg azon a helyen. Az oltárról lángoszlop világított. Mögötte az égi takaró fölött egy kereszt csillogott. Gergely szemei előtt megjelent egy angyal, aki értelmezte a látomást: „Az emberi arc az Úr, az épület, amelyet kereszt díszít, a Kereszt védelme alatt álló Egyetemes Egyházat jelenti Krisztus kereszthalálára emlékeztetve. Ez a hely legyen az ima helye. Hajolj meg az isteni kegyelem előtt, amelyet mutatott neked az Úr és építs ide templomot.” Gergely látomása helyén templomot építtetett, amelyet „Ecsmiádzin”-nak neveztek el. Ecsmiádzin örményül Egyszülöttet jelent, azaz Jézus Krisztust. A látomás időpontja 302 volt. Trdat király elfogadja Világosító Szent Gergely kérését.

Askhen királynő és a király nővére, Khosrova dukht is támogatja a kérést, és részt vesznek a megvalósításban. Trdat király felépíttette az ókeresztény művészet egyik emlékművét, az Etschmiádzin-székesegyházat. Szent Ecsmiádzin végül időszámításunk szerint 303-ban épült, és az örmény építészet egyik legrégebbi emléke valamint Európa legrégebbi keresztény temploma.

A székesegyház belsejében, a főkupola alatt található egy hagyományos asztal, az úgynevezett „leszálló asztal”.

A katedrális építésének befejezése után Világosító Szent Gergely lett az első Katholikosz.

Világosító Szent Gergelyt 18 Katholikosz követte 453-ig, amikor is a politikai körülmények arra kényszerítették az örmény egyházat, hogy az Anyaszéket Dvinbe költöztessék.

10 évszázaddal ezután, 1441-ben az Anyaszékesegyház ismét áthelyezték Etschmiádzinba, ahol ma is áll.

Fennállásának tizenhét évszázada alatt a székesegyház számos átépítésen esett át, melynek eredményeként eredeti formái jelentősen megváltoztak.

A Vagharsapat és Etschmiádzin nevek szorosan összekapcsolódtak az örmény nép történelmével, és néma tanúi lettek múltbeli emlékeiknek és eseményeiknek. Képeink az idei Hor virapi ünnepségen készültek, amelyen a hagyományok szerint Ecsmiádzinból átviszik és bemutatják Világosító Szent Gergely ereklyéjét.

Örmény Gasztro

Szőlőlevél - igazi kincs

Széles körben ismert az a jó hatás, amit a szőlő fogyasztása gyakorol az egészségünkre, de kevésbé köztudott, hogy a termés mellett a levél is ehető, és még egészséges is. Még több érv a szőlőlevélbe tekert dolma fogyasztása mellett!

A szőlőtermesztés Örményországban több ezer éve a kultúra része. A csemege-szőlő bogyóját fogyasztjuk frissen, a borszőlő gyümölcséből készül bor, pezsgő, pálinka, és a szőlőmagból kinyert olaj felhasználására is találunk lehetőséget a gasztronómia és a kozmetikai ipar területén. Ha azt hinnénk, ennél többet nem lehet kihozni a szőlőből, akkor nagyot tévedünk, mert a szőlő levelét sok nemzet, így az örmény is bőven az ókor óta csemegeként tartja számon. És akárcsak a gyümölcs, a levele is ínycsiklandozó!

Nemcsak ehető a levél, de finom is.

Örményországban olyan specifikus szőlőfajtákat termesztenek, melyeknek levele különösen alkalmas fogyasztásra, akár frissen, akár tartósítva, de Magyarországon sem ismeretlen a szőlőlevél ilyenfajta felhasználása. Ez azonban még nem minden!

Nemcsak Finom, de egészséges is.

A szőlő minden porcikája rendelkezik egészséget óvó tulajdonságokkal. Miért lenne kivétel a levele? A szőlőle-

vél kifejezetten egészséges alapanyag, aminek számos pozitív élettani hatása van. Bebizonyosodott, hogy éppúgy, mint a gyümölcs, kiváló forrása a bioaktív molekuláknak (rezveratrol, flavonoidok, tanninok, karotinoidok, zeaxantin), és találunk benne C-, A-, K- és E-vitamint, kalciumot és magnéziumot is. Több benne az antioxidáns vegyület, mint mondjuk a szőlőlében.

A kutatások szerint a szeptemberben leszakított szőlőlevélben volt a legmagasabb az összes fenol, a flavonoid, flavonol és sztilbénék szintje, amelyek mindegyike hatékony antioxidáns, védenek a szabad gyökök káros hatásaitól, mint az érlemeszesedés, szív- és érrendszeri problémák valamint a daganatos megbetegedések.

Állat kísérletekben kimutatták, hogy a szőlőlevél-kivonatok csökkentik a hidrogén-peroxid által kiváltott lipid- és fehérjekárosodást az agyban. Gyulladáscsökkentő, vérnyomáscsökkentő és érvédő hatásuk nemcsak a szív, de az agyi erek állapotát is pozitívan befolyásolja, valamint visszer ellen is kedvező hatású, javul a mikrovaskuláris véráramlás.

Hatása többek között az erős antioxidáns tulajdonságokkal bíró rezveratrolnak köszönhető, amely érvédő tulajdonságairól is ismert. Rugalmasabbá teszi az érfalakot, emellett vérnyomás- és gyulladáscsökkentő. Jó hír, hogy a szőlőlevél jótékony hatása 60 perc főzés vagy sütés során sem változik.

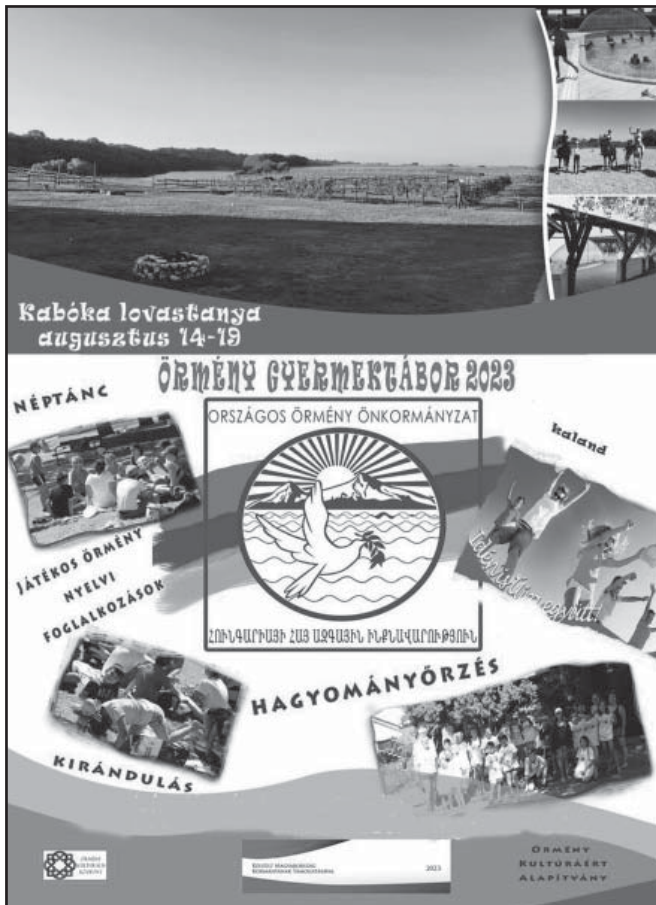
Hazai és anyaországi örmény gyerektáborok

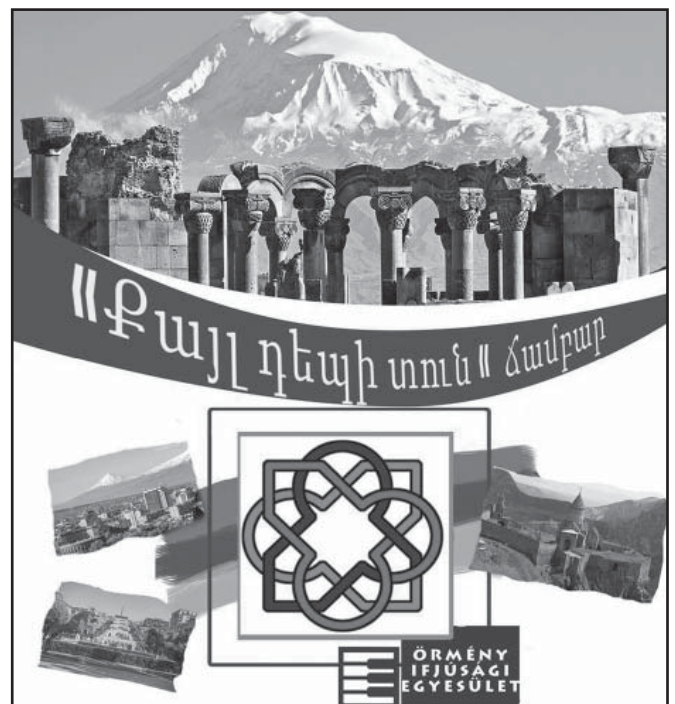
Idén is megvalósul az Országos Örmény Önkormányzat nyári táborozása, mely augusztus 14 és 19 között huszonnégy gyermek számára teszi lehetővé a színvonalas és pihentető kikapcsolódást. A helyszín ezúttal a Kabóka lovastanya, mely modern panzióépülettel, kétszáz hektáros, erdővel, rétekkel és halastavakkal tarkított tájjal várja a tartalmas kikapcsolódásra érkező örmény gyerekeket. A páratlan szépségű környezetben számos sportolási, strandolási és lovaglási lehetőség is rendelkezésre áll, a szervezők pedig olyan programokról gondoskodnak, melynek fókuszában a hagyományápolás, az örmény kultúra és az anyanyelv ápolása, gyakorlása és megismerése áll. Idén külön hangsúly kerül a sportos szabadidőprogramokra is, így kosárlabda, biliárd, foci,

röplabda, ping-pong, íjászat is rendelkezésre áll. A férőhelyek hamar megteltek.

Nagy öröm, hogy nemcsak a belföldi gyerektábor, hanem az Örményországban megrendezésre kerülő anyaországi tábor sem marad el, melyre szintén nagy számmal jelentkeztek gyerekek. Számukra július közepén adódik a lehetőség, hogy intenzív nyelvtanu-

lással, kulturális programokkal töltsék el a tábor idejét. A kint tartózkodás során a táborozók megismerkedhetnek Örményország nevezetességeivel, kultúrájával, történelmével, részt vesznek képzőművészeti és számos színes ismeretterjesztő programon életre szóló anyaországi élményekkel gazdagodva.

Ashot Bagdasaryan szoborkiállításai Mohácson és Budapesten

Ashot Bagdasaryan örmény származású szobrászművész alkotásai méltán keltették fel a mohácsi közönség érdeklődését, hiszen a bronz alkotások először voltak megtekinthetők a Duna parti városban. A kiállítást, melyre sokan voltak kíváncsiak Libor Laura színművész egy örmény verssel nyitotta meg, majd Polgár Gábor Benő Munkácsy díjas szobrászművész méltatta a Bronzdarabok című tárlat alkotóját és bemutatásra kerülő műveket. Ashot Bagdasaryan hosszú évtizedek óta kapcsolatban áll Magyarországgal. A hetvenes évek óta visszájáró vendég, szinte már hazajön rendszeresen megrendezésre kerülő kiállításaira. A nagy érdeklődésre tekintettel, a mohácsi tárlatot követően egy rövid időre Budapesten is megállt a gyűjtemény és egy röpké villámkiállítás erejéig, melyre az Aranytíz Művelődési Házban ke-

rült sor a belvárosban. Ezt a rendezvényt Ashot Smbatyan, magyarországi örmény nagykövét nyitotta meg, aki akkor még a georgiai örmény diplomáciai képviselet vezetőjeként érkezett Magyarországra.

Büyüklük
Buluşmaları
Yedigöller
Müzesi

Yedigöller